

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 20.08.2024
Vår ref. 24/2300-1
620.0/MAN1
Deres ref.

Att:

LOs innspill til ekspertgruppe for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter - Innspill 24/2522

LO Norge representerer i overkant av en million arbeidstakere i alle deler av det norske arbeidslivet. Våre medlemmer jobber i alle sektorer, og i alle ledd av leverandørkjedene som skal omfattes av omstillingene til en sirkulær økonomi.

En hurtig omstilling til en sirkulær økonomi er avgjørende for å redusere utslipp i produksjonen av varer og tjenester, for å redusere fotavtrykket fra norsk forbruk, og for å redusere naturinngrep og -nedbygging.

For LO handler disse omstillingene til sirkulære verdikjeder i forskjellige bransjer også om å utvikle bærekraftige arbeidsplasser – både å utvikle eksisterende, og å etablere nye. Et grunnleggende vilkår må være å sørge for at vi i denne prosessen skaper gode, anstendige jobber.

Omstillingen til en sirkulær økonomi vil skape store, strukturelle endringer i hele det norske arbeidslivet. LO mener at trepart- og partssamarbeidet - på nasjonalt, regionalt, og arbeidsplassnivå, vil være avgjørende å ta i bruk for å skape omstillingsvilje for disse endringene i årene fremover, og sørge for at omstillingen vil bli rettferdig.

Virkemidler for å få fart på omstillingen til en sirkulær økonomi i Norge

LO mener at det ikke kan fortsette å lønne seg med en masseproduksjon av varer av dårlig kvalitet og som er produsert under dårlige arbeidsforhold. Istedenfor må vi ha virkemidler som sørger for at det lønner seg å produsere varer med lang levetid, som kan gjenbrukes og repareres, og til slutt gjenvinnes.

For å oppnå dette vil det være viktig å utvikle og implementere regelverk og standarder, som blant annet krav til levetid, reparasjon, gjenvinnbarhet, og produktpass. For å sikre like konkurransevilkår for norsk næringsliv i omstillingen til en sirkulærøkonomi mener LO at det er viktig at Norge følger EUs utvikling på disse områdene, og at direktiver og forordninger fra EU implementeres raskt i norsk lov.

For å få til en strukturell og gjennomgående endring i hele det norske samfunn og den norske økonomien, mener LO at virkemiddelapparatet bør åpne for å støtte teknologiutvikling for sirkulærøkonomi og utvikling av sirkulære forretningsmodeller i alle relevante sektorer. Sirkulære løsninger må utvikles og etableres i alle ledd i leverandørkjedene.

Bedre insentiver for sirkulære forretningsmodeller er avgjørende, som for eksempel momsfratak for brukthandelsnæringen, og insentiver som gjør utleie og reparasjon mer kostnadseffektivt enn individuelle, nye innkjøp. Det er også viktig med insentivordninger for økt samarbeid for bedre ressursutnyttelse på tvers av leverandørkjeder i alle sektorer, og i utviklingen av industriklynger.

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

For at vi skal få til en omstilling til sirkulærøkonomi må infrastrukturen være tilrettelagt for å håndtere de store mengdene materialer og avfall-som-ressurs som et sirkulært samfunn innebærer. Vi trenger en god samordning av avfallshåndtering på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå, og god lagringskapasitet for avfall-som-ressurs. Dette er grunnleggende for at krav til økt sirkularitet i produkter og prosesser i andre deler av verdikjedene og i andre bransjer skal være mulig å innfri. Da er det avgjørende at kommuner og fylkeskommuner har tilstrekkelig med ressurser til å utvikle og oppgradere nødvendig infrastruktur for å tilrettelegge for denne omstillingen.

Det er viktig å sørge for at virkemiddelbruken stimulerer til en omstilling som i størst mulig grad følger hierarkiet i den sirkulærøkonomiske modellen: først må vi prioritere redusert forbruk og avfallsforebygging, deretter ombruk, materialgjenvinning, energiutnyttelse, og til sist, sluttbehandling.

HMS og kompetanse – et avgjørende virkemiddel for omstilling til sirkulærøkonomi

LO mener det er et stort potensial for arbeidsplasser og verdiskaping i en sirkulær økonomi.

For å sikre riktig kompetanse til framtidige arbeidsplasser i en sirkulær økonomi må det etableres solide kunnskaps- og utdanningsløp, samt tilrettelagt etterutdanning gjennom fagskolene. Å sikre etter- og videreutdanning til arbeidstakere i alle bransjer og næringer som skal omstilles til en sirkulær økonomi omfatter økonomisk støtte, utvikling av relevante kurs og utdanningsløp i samarbeid med partene i arbeidslivet, og sterkere rettigheter til både utdanningspermisjon og inntektssikring for arbeidstakere. Fagskolene, universitetene, høyskolene og studieforbundene må styrkes for å møte kompetansebehovet til framtidens næringer.

Håndtering av avfall kan være farlig. Hvis vi i økende grad skal håndtere, sortere, og gjenvinne materialer må vi også sørge for at det er strenge krav til HMS standarder som er gjeldende i både privat og kommunal sektor. HMS-hensyn må være et gjennomgående element i planleggingen av infrastruktur, og i utviklingen av lovverket for sirkulærøkonomi.

Solide etter- og videreutdanningsløp for sirkulærøkonomi i ulike bransjer, og gode lovverk og strukturer for å sørge for HMS-tiltak på arbeidsplassen vil kunne bidra til å forbedre rekruttering blant unge, bedre kjønnsbalansen og styrke yrkesstatusen i bransjer som i dag sliter med langvarig rekruttering av arbeidskraft.

Fordelingsmessige effekter av virkemidler for en rettferdig omstilling til en sirkulær økonomi

Mandatet til regjeringens ekspertgruppe for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter er for øyeblikket begrenset til å undersøke hvordan ulike virkemidler (regulatoriske, økonomiske og informative) kan fremme sirkulære aktiviteter, øke verdiskaping, og hvorvidt de er samfunnsøkonomisk lønnsomme. Dette inkluderer vurderinger av og eventuelle forslag til endringer i skatte- og avgiftssystemet.

LO mener at det er en betydelig svakhet at ekspertgruppens mandat er begrenset til å undersøke samfunnsøkonomisk lønnsomhet. LO har derfor etterspurt at ekspertgruppen også *undersøker virkemiddelvalgenes fordelingseffekter og samfunnsøkonomiske konsekvenser på samfunn og arbeidsliv* i deres arbeid frem mot april 2025.

Det er i tråd med Klimautvalget 2050 sin anbefaling om at fordelingseffektene av klimatiltak bør vurderes mer systematisk i politiske prosesser og valg av virkemidler, både når det gjelder ulike virkemidler sin påvirkning på inntektsforskjeller, geografiske forskjeller og effekter for fordeling mellom arbeid og kapital.

LO mener slike vurderinger vil gi et bedre helhetlig kunnskapsgrunnlag for en videre politikutvikling for sirkulærøkonomi som samtidig kan skape bred folkelig støtte for en ambisiøs og rettferdig grønn omstilling.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Are Tomasgard
(sign.)

Kenneth Sandmo
(sign.)

Saksbehandler: Margit Norheim Lindgren

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.